

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ปานฉัตต์ อินทร์คง

Developing Thai handicraft products from banana leaves to increase value

Panchat Inkong

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
Corresponding author. panchat_i@rmutt.ac.th, panchat9994@gmail.com
received: April 26, 2022 revised: May 10, 2022 accepted: June 1, 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษารูปแบบลวดลายจักสานเพื่อประยุกต์ใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใบตองกล้วย ผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และจักสานหุ้มถ้วยกาแฟ 2. เพื่อออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและจักสานหุ้มถ้วยกาแฟในรูปแบบที่หลากหลาย 3. เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและจักสานหุ้มถ้วยกาแฟ 4. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการสู่ชุมชน กลุ่มประชากร ได้แก่ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วย-ไม้ไผ่-หวาย ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ ช่างสานผลิตภัณฑ์ใบตองกล้วย-ไม้ไผ่-หวาย ผู้บริโภคทั่วไป ผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา สถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบ ลวดลายผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วย ผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ มีรูปแบบเรียบง่าย วัสดุไม้ เซรามิก แก้วหุ้มงานสาน กล่องใส่ของที่ระลึก การออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรกำหนดแนวคิดในการออกแบบให้เหมาะสมตามหน้าที่ใช้สอยและมีอัตลักษณ์ของงานจักสานที่สวยงาม สามารถจำหน่ายเชิงพาณิชย์ได้ การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านความงาม การผสมผสานวัสดุ ประโยชน์ใช้สอยและการสื่ออัตลักษณ์ ด้วยค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.59 ส่วนการสานหุ้มชุดถ้วยกาแฟ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ด้วยค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.97 และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสานหุ้มผลิตภัณฑ์สู่ชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสาน ผลิตภัณฑ์ใบตองกล้วย การสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ ผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ

ABSTRACT

Developing Thai handicraft products from banana leaves to increase value. The purpose of this research is to 1. Research wickerwork patterns to adapt with banana leaves products, spa products, bathroom decoration products, and wickerwork to use in coffee sets. 2. To design and develop products made from banana leaves including spa and bathroom decoration products, and wickerwork products to use in coffee sets in various formats. 3. To create formats to use in wickerwork products made from banana leaves for spa products, bathroom decoration products, and coffee set decoration products. 4. To transfer action research knowledge into the wickerwork community. Population: Wickerwork designers, banana leaves-bamboo-rattan wickerwork traders, business people in the spa-bathroom decoration field, those who create banana leaves-bamboo-rattan wickerwork products, spa-bathroom decoration products, and the general consumers. Research Instruments: interviewing format, questionnaires, focus group discussion items, observation items. Data analysis uses a descriptive method based on percentage and mean average.

Research Results: Patterns in banana leaves wickerwork, spa products, bathroom decoration products, and coffee set decoration products are simple, often made from wood and ceramic. The basket and boxes are used or kept as souvenirs. Designing various patterns to develop wickerwork products made from banana leaves such as spa products, bathroom decoration products, and coffee set decoration products should respond to the purpose of the products, have beautiful wickerwork, and can be sold commercially. Creating a product prototype that satisfies consumers in terms of appearance, a combination of materials, the product usefulness, and communication of identity has an average of 4.59 points. For coffee set wickerwork products consumers are satisfied with 4.97 points. Transferring the action research body of knowledge to the community by creating workshop training for wickerwork with a combination of materials.

Keywords : Developing wickerwork products, banana leaves Products, increased value, spa products, bathroom decoration products, coffee set products.

บทนำ

วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพหลักของคนไทยยังแสดงให้เห็นจากด้านกิจกรรมและเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยในอดีตพบว่าชาวบ้านในชุมชนต่างๆได้ใช้เวลาว่างหลังจากทำงานมาจักสานกระบุง ตะกร้า อูกรณ์จับปลา และเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวันอื่นๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการประกอบอาชีพจักสานขึ้น ซึ่งวัสดุที่ใช้ในการจักสานส่วนใหญ่ มักเป็นวัสดุประเภทไม้ไผ่ และเป็นพืชหาง่ายในท้องถิ่น ต่อมาในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาประยุกต์ผลิตภัณฑ์จักสานด้วยวัสดุอื่นๆ เช่น เถาวัลย์ ปอ ป่าน ฯลฯ จึงทำให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายขึ้นทั้งจากผลิตภัณฑ์ใช้สอยเพื่อการตกแต่งและสินค้าที่ระลึก เช่น หมวก กระเป๋า กล่องกระดาษทิชชู และของที่ระลึกอื่นๆ (ภาพ 1) ซึ่งถือเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวัตถุดิบที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ มีความโดดเด่นจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้อย่างชัดเจนจากทุนทางวัฒนธรรมด้านจักสานที่มีคุณค่า

ภาพ 1 รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากเถาวัลย์และเส้นใยพืชอื่นๆ
เป็นการประยุกต์ใช้วัสดุหลากหลายในพื้นที่ต่างๆเพื่อใช้สอยและสร้างมูลค่า
ที่มา : L'officiel, 2018 : online.

ดังนั้นด้วยศักยภาพของงานจักสานไทยที่มีความสวยงามจากลวดลายต่างๆทั้งจากลายที่เป็นลายภูมิปัญญาดั้งเดิมและลายประดิษฐ์ใหม่ จึงมีความเหมาะสมในการนำมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จักสานที่ใช้วัสดุประเภทใบตองกล้วย (ภาพ 2) โดยนำมาผสมผสานร่วมกับวัสดุดั้งเดิมที่มีความแข็งแรงทนทาน เช่น เส้นด้าย เชือก หรือไม้ไผ่ เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของรูปทรง และยังเป็นทางเลือกในการประยุกต์ใช้วัสดุใหม่ที่หาได้ง่ายมาสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงอัตลักษณ์และเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจของแต่ละพื้นที่ได้

ภาพ 2 รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตองกล้วยแบบเดิม
การประยุกต์ใช้วัสดุใบตองกล้วยในพื้นที่เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใช้สอยและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์
ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

จากศึกษาภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาจักสานมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มและแสดงอัตลักษณ์อันโดดเด่นของไทยเพื่อให้สอดคล้องกับยุคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพิ่มคุณค่าและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกระแสนิยมของสังคมปัจจุบัน และนำไปใช้ได้จริง ผ่านแนวทางการผสมผสานวัสดุจักสานเดิมกับใบตองกล้วยเพื่อความแข็งแรง ผลิตภัณฑ์มีความใหม่ สวยงาม ซึ่งต้องมีสิ่งสนับสนุนหลายด้านและมีการบูรณาการความรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายจึงจะประสบผลสำเร็จได้

จากประเด็นแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมด้านจักสานมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการพัฒนารูปแบบสมัยใหม่ตามสมัยนิยมด้วยการผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสานลวดลายเพื่อสร้างความแตกต่างของพื้นผิวร่วมกัน ทำให้รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความใหม่บนพื้นฐาน ภูมิปัญญาดั้งเดิม คือการสาน เพื่อสะท้อนคุณค่าของลวดลายและผิวของวัสดุที่ผ่านการขึ้นรูปจากการสานขัดด้วยลวดลายต่างๆ (ภาพ 3) ในขณะเดียวกันการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคการสานดังกล่าว สามารถทำได้ทุกพื้นที่ทุกชุมชน เนื่องจากวัตถุดิบเป็นสิ่งที่อยู่ในชุมชน หาได้ง่าย จึงเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยสิ่งสำคัญที่จะสามารถเชื่อมต่อกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้คือ การออกแบบ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ร่วมกัน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความงามและหน้าที่การใช้งานที่เหมาะสม

ภาพ 3 รูปแบบลวดลายสานแบบเดิมและแบบคิดใหม่
รูปแบบลวดลายที่ต่างกันสามารถสร้างความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ได้
ที่มา : Quickway Imports Inc, 2018 : online.

ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม จึงเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมร่วมกับงานจักสานเพื่อเพิ่มมูลค่าและใช้สอยได้จริงตามสมัยนิยม โดยเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ (ภาพ 4) ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาและต้นทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ชาวบ้านหรือชุมชนสามารถสร้างสรรค์ได้จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน คือวัตถุดิบและภูมิความรู้ด้านเทคนิค ส่วนกรรมวิธีการผลิตเพื่อให้รูปแบบมีความสวยงาม ใช้สอยได้จริง เป็นองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านออกแบบและการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ร่วมกับนัก

ออกแบบจะทำให้ชุมชนสามารถประยุกต์ใช้ได้ เพราะมีทักษะเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงทำให้ผลิตภัณฑ์เดิมมีมูลค่าเพิ่มขึ้นและสามารถนำมาใช้สอยได้จริง

ภาพ 4 ผลิตภัณฑ์สปา ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มชุดถ้วยกาแฟในท้องถิ่น
ผลิตภัณฑ์ประกอบงานจักสานสามารถสร้างความโดดเด่นและสร้างอัตลักษณ์สินค้า
ที่มา : บุญฤทธิ์ แก่นพุ่ม, 2559 : ออนไลน์.

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบลวดลายจักสานสำหรับประยุกต์ใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ ให้มีรูปแบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟในรูปแบบที่หลากหลาย
3. เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ
4. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการสู่ชุมชนจักสานใบกล้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาลายจักสานจากวัฒนธรรมชาติ
- 1.2 ศึกษาผลิตภัณฑ์สปา - ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์ที่สานหุ้มถ้วยกาแฟ

2. ขอบเขตพื้นที่

- 2.1 ศึกษาผลิตภัณฑ์จักสานจากแหล่งขายและผลิตในพื้นที่ภาคกลาง
- 2.2 ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จักสานในแหล่งสินค้าหัตถกรรมภาคกลาง
- 2.3 ศึกษาารูปแบบผลิตภัณฑ์สปา- ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ห้างสรรพสินค้า และสถานที่จำหน่ายสินค้า

ขอบเขตประชากร

ศึกษาในพื้นที่ภาคกลาง กลุ่มจักสานใบตองกล้วย-ฝ้าย-ไม้ไผ่ และหวาย จังหวัดนครสวรรค์

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ ศึกษาชุมชน และคัดเลือกชุมชน โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. ขั้นการสำรวจ

1.1 ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลด้านงานจักสาน ด้านประเพณี ความเชื่อ ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ติดต่อประสานกับผู้ประกอบการจักสาน และผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่างๆ

1.3 สำรวจผลิตภัณฑ์สปา - ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์หุ้มถ้วยกาแพด้วยแบบสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ สังเกตพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

1.4 ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์หุ้มถ้วยกาแพด้วยตารางเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มผู้บริโภค

1.5 รวบรวมแบบสัมภาษณ์เพื่อแยกข้อมูลผลิตภัณฑ์ด้านต่างๆ

1.6 ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์จักสานจากใบกล้วย

2. ขั้นการออกแบบ

2.1 กำหนดแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา- ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์หุ้มถ้วยกาแพ ให้มีรูปแบบที่แสดงอัตลักษณ์งานจักสาน มีความสวยงามเหมาะสมกับการใช้สอยและสามารถจำหน่ายเชิงพาณิชย์ได้

2.2 ออกแบบภาพร่างผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแพ เพื่อให้ได้รูปแบบที่สอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภคปัจจุบัน

2.3 ประเมินความพึงพอใจกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปด้วยแบบร่างผลิตภัณฑ์ในร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทั่วไป และแหล่งผลิตจักสาน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสรุปแบบร่างผลิตภัณฑ์

2.4 เขียนภาพเหมือนผลิตภัณฑ์จักสานจากใบกล้วยทั้ง 2 ประเภท

2.5 คัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์

2.6 เขียนแบบขั้นผลิต

2.7 ผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากใบกล้วย ประเภทผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแพ

2.8 ประเมินความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปในแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทั่วไป และแหล่งผลิตจักสาน จังหวัดนครสวรรค์

3. ขั้นการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน

3.1 บรรยายแนวทางการออกแบบและสร้างแพทเทิร์นผลิตภัณฑ์

3.2 การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ เป็นกระบวนการทำงาน

ระหว่างนักออกแบบกับชาวบ้าน โดยสอนการออกแบบและสร้างแพทเทิร์นร่วมกับชาวบ้าน (ภาพ 5)

ภาพ 5 ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้การสานตกแต่งชิ้นงานผลิตภัณฑ์
แนวทางสอนชุมชนให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสานหุ้มผลิตภัณฑ์อื่นๆได้
ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

1. กลุ่มผู้รู้ ได้แก่

- 1.1 นักออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.ดุลยพิชัย โกมลวานิช
- 1.2 ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วย จำนวน 1 กลุ่ม คือจักสานบ้านอ่างทอง จังหวัดนครสวรรค์
- 1.3 ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่-หวาย จำนวน 1 กลุ่ม คือจักสานบ้านกลาง

แดด จังหวัดนครสวรรค์

1.4 ผู้ประกอบการและ ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์สปา- ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์สานหุ้มของใช้ทั่วไป
จำนวน 1 ร้าน ได้แก่ ร้านไทยสยามสปา ตลาดนัดจตุจักร โครงการ 15

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่

- 2.1 ช่างสานผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยบ้านอ่างทอง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน
- 2.2 ช่างสานผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่-หวาย บ้านกลางแดด จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 คน

3. กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 3.1 ผู้บริโภคทั่วไป จำนวน 30 คน ที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสาน สวนจตุจักร
- 3.2 ผลิตภัณฑ์สปา- ผลิตภัณฑ์ตกแต่งห้องน้ำ จำนวน 1 ชุด
- 3.3 ผลิตภัณฑ์สานหุ้มด้วยกาแฟ 1 ชุด จากสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์Pinterest และหนังสือต่างประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการตัดสินใจซื้อ
- 2.แบบสังเกต ใช้สังเกตความสนใจผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค
- 3.แบบร่างผลิตภัณฑ์จักสานประเภทผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มด้วย

กาแฟ

- 4.การสนทนากลุ่ม ใช้สนทนาในกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน
- 5.แบบทดสอบความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากใบกล้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำรวจผลิตภัณฑ์จักสานใบกล้วย จักสานไม้ไผ่ ตำบลอ่างทอง อำเภอบรรพตพิสัย ตำบลกลางแดด อ.เมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลิตภัณฑ์หุ้มงานจักสาน และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สปา ในตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร ด้วยแบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากผลสำรวจภาคสนามร่วมกับวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปข้อมูลด้วยค่าสถิติ และเสนอผลการศึกษาดังวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ประกอบภาพ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลการวิจัยพบดังนี้

1. รูปแบบจักสานใบตองกล้วยในผลิตภัณฑ์สปา- ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ (ภาพ 6-7) และจักสานหุ้มถ้วยกาแฟ (ภาพ 8) ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค พบว่า ในตลาดผู้บริโภคทั่วไปพบในรูปแบบผลิตภัณฑ์เซรามิก-ขวดแก้ว สำหรับใส่น้ำมันนวดตัว สครับผิว และมาสก์ผิวตัว ซึ่งมีทั้งของเหลวและเป็นผง น้ำมันหอมระเหย ลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์สานหุ้มขวด แบบแยกขวดและจัดรวมเป็นชุด มีความสวยงามและสร้างบรรยากาศห้องนวดได้ดี

ภาพ 6 ผลิตภัณฑ์สปาทั่วไป
ผลิตภัณฑ์เป็นแบบใส่ของเหลว และชนิดผง วัสดุเซรามิก-แก้ว ไม้ สานหุ้มเพื่อความสวยงามและแสดงอัตลักษณ์
ที่มา : Pinterest.com 2561 : ออนไลน์

ภาพ 7 ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ
ผลิตภัณฑ์พบในรูปแบบใส่ของใช้ในห้องน้ำ
เป็นงานสานขึ้นรูปผลิตภัณฑ์รูปทรงพื้นฐาน
ที่มา : Pinterest.com 2561 : ออนไลน์

ส่วนผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟควรออกแบบด้วยการสานหุ้มผลิตภัณฑ์เพื่อแสดงอัตลักษณ์งานจักสาน รูปแบบเน้นงานออกแบบเป็นเซต เพื่อการใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น และวัสดุธรรมชาติช่วยสร้างบรรยากาศความผ่อนคลายจากรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ และสอดคล้องกับบริบทของสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันที่ส่งเสริมการนำงานภูมิปัญญามาสร้างสรรค์ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพ 8)

ภาพ 8 ผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ
รูปแบบสานหุ้มผลิตภัณฑ์ถ้วยกาแฟ ชุดน้ำชา เขยื่อน้ำ และงานรองรูปทรงต่างๆ
ที่มา : Pinterest.com 2561 : ออนไลน์

2 เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟในรูปแบบที่หลากหลาย

2.1 กำหนดแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบกล้วยจากผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์หุ้มถ้วยกาแฟ ที่สามารถใช้สอยตามหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และมีอัตลักษณ์งานจักสานที่สวยงาม โดยกำหนดแนวคิดจากรูปทรงพื้นฐานเรขาคณิตและรูปทรงอิสระ เพื่อขึ้นรูปเป็นโครงสร้างงานจักสานได้ง่าย

2.1.1 ออกแบบผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ (ภาพ 9)

ประเภทSpa&Toiletries Products โดยใช้แนวคิดการออกแบบสานหุ้มประกอบผลิตภัณฑ์ทั้งแบบเป็นชิ้นเดียวและรวมเป็นเซต รูปทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม ฯลฯ

ภาพ 9 การออกแบบผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ (Spa&Toiletries Products) ออกแบบสานหุ้มประกอบผลิตภัณฑ์แบบชิ้นเดียวและเป็นเซต ถักริมและเย็บตกแต่ง เพื่อสร้างอัตลักษณ์งานสาน ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

2.1.2 ออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ (ภาพ 10) โดยกำหนดรูปทรงการสานหุ้มประกอบผลิตภัณฑ์จากรูปทรงของถ้วยกาแฟ ตกแต่งด้วยการถักเปีย การพันเชือกกล้วยพันประกอบรูปทรงถ้วยกาแฟ เพื่อให้สามารถจับถือได้สะดวก มั่นคง ไม่ลื่น และยังสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์จากงานสานใบกล้วยได้อย่างสวยงาม

ภาพ 10ผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ เพื่อสร้างอัตลักษณ์งานจักสาน และเหมาะสมกับการใช้สอยปัจจุบัน
ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

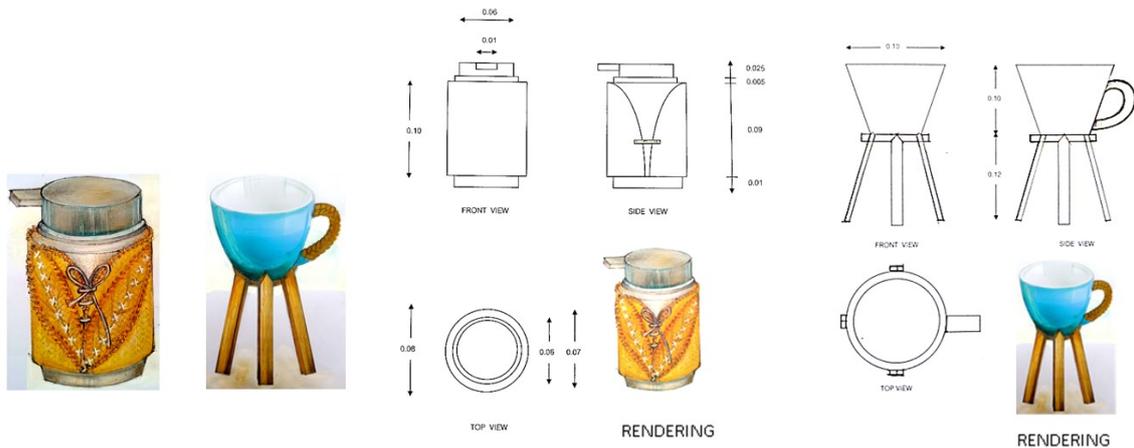
2.3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ประเภทละ 3 อันดับ จากกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์ ประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ (ภาพ11) ผลสรุปพบว่า ค่าเฉลี่ยผลรวมด้านความงามตามประเภทของผลิตภัณฑ์ การผสมผสานวัสดุ ประโยชน์ใช้สอย และการสื่ออัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่ 8 ได้รับเลือกอันดับ 1 โดยมี ผู้ประเมินเห็นด้วย ร้อยละ 100 รูปแบบที่ 6 ได้รับเลือกอันดับ 2 ผลรวม = ร้อยละ 98.33 และรูปแบบที่ 4 ได้รับเลือกอันดับ 3 ผลรวม = ร้อยละ 95.82

ส่วนผลสรุปผลิตภัณฑ์สานหุ้มถ้วยกาแฟ พบว่าค่าเฉลี่ยผลรวมด้านความงามตามประเภทของผลิตภัณฑ์ การผสมผสานวัสดุ ประโยชน์ใช้สอย และการสื่ออัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ รูปแบบที่ 6 ได้รับเลือกอันดับ1 ผลรวม= ร้อยละ 100 ส่วนรูปแบบที่ 1 ได้รับเลือกอันดับ 2 ผลรวม = ร้อยละ 97.49 และรูปแบบที่ 10 ได้รับเลือกอันดับ 3 ผลรวม = ร้อยละ 96.66

ประเภทผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ จำนวนผู้คัดเลือก N=30		
		
เลือกอันดับ 1 (รูปแบบที่ 8)	เลือกอันดับ 2 (รูปแบบที่ 6)	เลือกอันดับ 3 (รูปแบบที่ 4)
ประเภทผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มด้วยกาแฟ จำนวนผู้คัดเลือก N=30		
		
เลือกอันดับ 1 (รูปแบบที่ 6)	เลือกอันดับ 2 (รูปแบบที่ 1)	เลือกอันดับ 3 (รูปแบบที่ 10)

ภาพ 11 ผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์หุ้มด้วยกาแฟ ที่ได้รับการคัดเลือก 3 อันดับ รูปแบบที่ได้รับเลือกอันดับ 1 นำมาเขียนภาพเหมือนเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์เพื่อถ่ายทอดสู่ชุมชน

2.4 สรุปรูปแบบร่างเพื่อเขียนภาพเหมือนผลิตภัณฑ์จักสานใบกล้วย ประเภทผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มด้วยกาแฟ ประเภทละ 1 รูปแบบ จากผลการคัดเลือกอันดับ 1 (ภาพ 12) และนำมาเขียนแบบผลิตภัณฑ์เพื่อผลิตต่อไป (ภาพ 13)

ภาพ 12 ภาพเหมือนผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มด้วยกาแฟ

ภาพเหมือนผลิตภัณฑ์ ใช้สำหรับแสดงลักษณะรูปแบบที่เหมือนจริงของผลิตภัณฑ์ ใช้ประกอบการตัดสินใจ สามารถปรับแก้ไขได้ก่อนทำการผลิตต่อไป

ภาพ 13 รูปด้านผลิตภัณฑ์สปา – ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มด้วยกาแฟ

ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

3. เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ

นำผลสรุปที่มีค่าความพึงพอใจด้านรูปแบบสูงสุดมาสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ (ภาพ 14) ผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ (ภาพ 15) และถ่ายทอดสู่ชุมชนต่อไป

ภาพ 14 ต้นแบบผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ
คลี่คลายรูปแบบจากภาพเหมือนผลิตภัณฑ์เพื่อกำหนดลักษณะการสานและทอขึ้นรูปผลิตภัณฑ์
ตามลักษณะของชาวบรรจุมผลิตภัณฑ์ประเภทมีฝักด
ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

ภาพ 15 ต้นแบบผลิตภัณฑ์สานหุ้มถ้วยกาแฟ
ออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยด้วยแนวคิดนวัตกรรมรูปแบบจากการปรับปรุงจากสิ่งเดิมให้ดูเป็นสิ่งใหม่
มีการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมการสานกับวัสดุสมัยใหม่
ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

ถ้วยกาแฟแบบมีขา 3 ขา ใช้เชือกจากใบกล้วยพันขึ้นรูปในส่วนขาและมือจับส่วนกันถ้วยสานแยกชิ้นผูกยึดติดกันเพื่อแสดงอัตลักษณ์งานสาน ส่วนถ้วยกาแฟรูปทรงอื่นๆทั่วไปที่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วย อัตลักษณ์งานสานใบกล้วย สามารถประยุกต์ใช้ใบกล้วยที่ทอเป็นผืนและตัดขนาดที่ปิดหุ้มรูปทรงถ้วยกาแฟได้โดยรอบ ปล่อยเส้นด้ายที่ทอไว้สำหรับผูกและถอดเก็บได้

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตงานจักสานใบกล้วยในผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ

ในขั้นตอนนี้ วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิม พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์เดิมไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ โดยเป็นผลจากชุมชน ไม่สามารถคิดรูปแบบใหม่ได้เอง จึงผลิตตามรูปแบบที่เคยเห็นในท้องตลาดและที่เคยทำสืบทอดต่อกันมาในอดีต ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการสานใบกล้วยร่วมกับวัสดุชนิดอื่นเพื่อความแข็งแรงและสวยงามยิ่งขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และสามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ (ภาพ 16)

ภาพ 16 ชุมชนฝึกสานหุ้มผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และชุดถ้วยกาแฟเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ฝึกการสานโดยใช้วัสดุไม้ไผ่ ใบกล้วย หวาย เพื่อสร้างประสบการณ์และฝึกทักษะร่วมกันของแต่ละกลุ่ม
ที่มา : ปานฉัตร อินทร์คง

จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน พบว่า ผู้ประกอบการได้รับความรู้ในด้านการนำจักสานใบกล้วยทั้งการทอ การสาน การถัก มาใช้ในการสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ได้หลายประเภทมากขึ้น และมีความเหมาะสมในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการผลิตจึงต้องเน้นที่การสร้างมูลค่าเพิ่มจาก 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ประเด็นแรก รูปแบบผลิตภัณฑ์ต้องแสดงคุณค่าให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงจากสินค้าทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยใช้การผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวัสดุสมัยใหม่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีความทันสมัย เหมาะกับการใช้งานในยุคปัจจุบัน ประเด็นที่ 2 ผลิตภัณฑ์ควรแสดงให้เห็นการใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่เป็นเชิงนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ และผลิตในระบบอุตสาหกรรม ในขั้นตอนนี้ได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะเรียบง่ายจากรูปทรงพื้นฐานเพื่อให้ผลิตได้ง่าย และประเด็นที่ 3 ผลิตภัณฑ์ได้ปรับเปลี่ยนจากการผลิตขายอย่างเดียวมาเป็นการผลิตเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการเข้ามาใช้บริการอื่นๆในชุมชน ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางที่ทำให้ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์และบริการอื่นของชุมชน ผู้วิจัยนำวัสดุที่หาได้ง่ายในพื้นที่ เช่น ไม้ไผ่ ใบกล้วย ไยกล้วย มาใช้ร่วมในการผลิต และสร้างเรื่องราวให้ผู้คนเห็นความแปลกใหม่ด้วยการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ตามความนิยม คือ ผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์สานหุ้มถ้วยกาแฟ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในเทรนด์การใช้ชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันได้ดี

นอกจากนี้ชุมชนยังสามารถสร้างประสบการณ์ร่วมกับคนภายนอก โดยรวมกลุ่มคนที่มีความสามารถแต่ละด้านมาร่วมกันเพื่อผลิตสินค้าไว้ในโอกาสต่างๆ เป็นการเชื่อมโยงผู้คนที่หลากหลายเข้ากับวิถีชีวิตชุมชนในอดีตได้เป็นอย่างดี ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้บริโภคได้ดี

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยในผลิตภัณฑ์สปา- ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค พบว่า เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอยได้ตามหน้าที่ของผลิตภัณฑ์ และรูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นประเภทขวด กล่อง ตะกร้า โถ แก้ว ตลับ สำหรับใส่น้ำมันนวดตัว สคริปผิว และมาสก์ผิวตัวมีทั้งของเหลว ผง น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น บางประเภทมีการสานหุ้มผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ส่วนผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟแสดง คุณค่าด้วยอัตลักษณ์จากงานจักสานได้ดี เน้นออกแบบเป็นเซตเพื่อใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น และวัสดุธรรมชาติสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย สอดคล้องกับบริบทของสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันที่ส่งเสริมการนำภูมิปัญญามาใช้ในการออกแบบ

2. การออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ พบว่า ควรกำหนดแนวคิดในการออกแบบที่มีส่วนร่วมงานจักสานร่วมกับชิ้นงานผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์งานสานที่สวยงามและสามารถจำหน่ายเชิงพาณิชย์ได้ และควรมีกระบวนการประเมินความเหมาะสมรูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้วยการคัดเลือกแบบ สรุปแบบร่าง และเขียนแบบ เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3. การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ พบว่าผลิตภัณฑ์สปาและผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 4.59 ส่วนผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยรวม 4.97 จึงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมในการนำมาสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์และถ่ายทอดสู่ชุมชนต่อไป

4 การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตงานจักสานใบกล้วยในผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ พบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีรูปแบบเดิม ไม่แตกต่างกัน โดยเป็นผลจากชุมชนไม่สามารถคิดรูปแบบใหม่ได้เอง จึงผลิตตามรูปแบบที่เคยเห็นในท้องตลาดและที่เคยทำสืบทอดต่อกันมาในอดีต ซึ่งการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นงานสานประกอบผลิตภัณฑ์ จะสามารถเพิ่มทางเลือกใหม่ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

อภิปรายผล

1. ด้านรูปแบบลวดลายจักสานสำหรับประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ ให้มีรูปแบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค พบว่ารูปแบบส่วนใหญ่เป็นลายขัดสานแบบง่าย(ขัดตะแตะ) สานประกอบผลิตภัณฑ์ไม้ เซรามิก ขวดแก้ว กล่อง และตะกร้าสำหรับการจัดเก็บอุปกรณ์ภายในร้านสปา ส่วนผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำพบว่า เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทงานจักสานแบบง่าย รูปทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และใช้วัสดุธรรมชาติ ไม้ไผ่ หวาย กระจูด เป็นต้น และยังมีผลิตภัณฑ์เซรามิก รูปทรงขวด ทรงกลม ทรงกระบอก มีการสานหุ้มวัสดุอื่น เพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานในแต่ละประเภท สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา ไทยสมบูรณ์ (2557) ที่ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มวัสดุจากต้นกล้วย ชุมชนบ้านหัวควาย ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผลงานวิจัยสะท้อนให้เห็นคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติสามารถแสดงอัตลักษณ์และความงามของงานจักสานและสร้างมูลค่าเพิ่มได้ดี ส่วนผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ พบว่า เป็นลักษณะการสานหุ้มส่วนฐานและส่วนมือจับของถ้วยกาแฟ-จานรองถ้วยกาแฟ โดยเน้นการใช้สอยที่สะดวกสบายของผู้บริโภคเป็นหลัก และสอดคล้องกับทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ของ Matthew Voshell (2017: online) ที่กล่าวว่าผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้นั้นควรมาจากหลัก 4 ประการ คือ การเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของผู้บริโภค การค้นพบผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการ การหาช่องทางสื่อสาร การกระจายข้อค้นพบนี้นั้นกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ไขปัญหากันเป็นที่พอใจ สามารถใช้งานได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ของ Pamela Schmitt (2018 : online) ที่กล่าวว่า การกำหนดปัญหาการออกแบบในประเด็นต่างๆ เช่น กระบวนการออกแบบ ขั้นตอนการออกแบบต่างๆ จะทำให้ประเด็นปัญหาที่มีความครอบคลุมด้านแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

ดังนั้นการนำงานจักสานมาเป็นวัสดุร่วมกับชิ้นงานผลิตภัณฑ์จึงเพิ่มความสวยงาม เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และกลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ได้

2. ด้านการออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำและผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ ผลวิจัยพบว่า การออกแบบควรมีการกำหนดแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบ

กล้วยให้สามารถใช้สอยได้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ในความนิยมของ เทรนด์ผู้บริโภค รวมทั้งสามารถจำหน่ายเชิงพาณิชย์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิวา แก้วเสริม ,2555) ที่ได้ศึกษาการออกแบบทดลองสร้างผลิตภัณฑ์จากกากกล้วยของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหนองแม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผลวิจัยสรุปว่าผลิตภัณฑ์ควรเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลวดลายจักสานประกอบเป็นโครงสร้างและสามารถใช้สอยได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ควรมีความโดดเด่นและแตกต่าง เพื่อแสดงคุณค่าจากวัสดุจักสานที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยาวรรณ จรรยาธรรม และ ประทับใจ ลีक्षा (2550) ที่ได้ทำการศึกษาและพัฒนาเส้นใยของต้นจากเพื่อใช้ในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยเหมาะสมในการใช้งาน และมีความสวยงามที่สามารถผลิตได้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปานฉิษฐ์ อินทร์คง (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ผ้าทอจันทน์ร่วมกับงานจักสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเชิงพาณิชย์จังหวัดนครสวรรค์ โดยพิจารณาด้านคุณสมบัติของวัสดุใบกล้วยในการนำมาสานและประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมกับวัสดุไม้ไผ่ หวาย และเส้นด้าย เพื่อให้โครงสร้างมีความแข็งแรง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาต่อยอดด้านวัสดุใบกล้วยกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานใบตองกล้วยประเภทผลิตภัณฑ์สปา-ผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งห้องน้ำ และผลิตภัณฑ์จักสานหุ้มถ้วยกาแฟ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์จากความงามตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วยการผสมผสานวัสดุต่างประเภทเข้าด้วยกันทำให้รูปแบบมีความร่วมสมัย สามารถโน้มน้าวอารมณ์ของผู้บริโภคให้เกิดความสนใจผลิตภัณฑ์จากความสวยงามของรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีรชัย ศุภเมธีกุลวัฒน์ (2556 : ออนไลน์) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับอารมณ์ของผู้บริโภคกับการซื้อสินค้า โดยแสดงความเห็นว่าปัจจุบันผู้บริโภคมักซื้อของด้วยอารมณ์ บางครั้งซื้อโดยบังเอิญ ซึ่งเกิดจากการมีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ดังนั้นในงานออกแบบจึงต้องสร้างความประทับใจให้กับผู้บริโภคจากการได้พบเห็น ได้สัมผัสรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ด้วยภาพลักษณ์ของสินค้าที่นอกเหนือจากหน้าที่การใช้งาน ควรมีเรื่องราวผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจด้วย รวมทั้งควรมีบรรจุภัณฑ์ เพื่อช่วยส่งเสริมการตลาด และเป็นการสร้างบรรยากาศให้ผู้บริโภคเกิดอารมณ์ร่วมกับกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดนั้นๆด้วย ในขณะที่เดียวกันยังสอดคล้องกับแนวคิดกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2559 : ออนไลน์) ที่พัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งวิถีวัฒนธรรมที่โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่นสามารถสร้างอัตลักษณ์ของทุนทางวัฒนธรรมสู่ผลงานออกแบบในยุคปัจจุบันได้อย่างมีคุณค่า

4 การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการสู่ชุมชนจักสานใบกล้วย ผลการวิจัยพบว่า การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านจักสานใบกล้วย ทำให้ชุมชนรู้จักประยุกต์ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นผสมผสานกันได้อย่างมีคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา พัฒรานนท์ (2553) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานท้องถิ่นโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และพบว่าชุมชนมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยวิถีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ คือ การนำเศษวัสดุจักสานที่เหลือจากการสานพัฒนาเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์และได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายสามารถนำไปจำหน่ายและถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นได้ แนวทางดังกล่าวสามารถทำให้ผู้ประกอบการได้รับความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในการนำจักสานใบกล้วยทั้งการทอ การสาน การถัก มาใช้ในการสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น สามารถตอบสนองการใช้สอยในชีวิตประจำวันได้ และรูปแบบผลิตภัณฑ์มีความงามตามสมัยนิยม มีคุณค่าจากความแตกต่างจากสินค้าทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะชาติ อิศรภักดี (2559) ที่กล่าวว่าในยุค 4.0 ซึ่งเป็นสังคมดิจิทัล มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างแท้จริง ดังนั้นธุรกิจผลิตภัณฑ์จึงควรเน้นใน 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ การเปลี่ยนแปลงจากการผลิตสินค้าทั่วไป เป็นสินค้าเชิงนวัตกรรมมากขึ้น การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าที่หลากหลาย รูปแบบที่แตกต่างกัน และผลิตได้เป็นจำนวนมาก ประหยัดเวลา และการเปลี่ยนจากประเทศที่รับจ้างผลิตในเชิงอุตสาหกรรม เป็นการเน้นภาคบริการมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิภา จำปาวัลย์ (2552 : ออนไลน์) ที่ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้สู่ท้องถิ่นผ่าน Web site และการสร้าง e-Book ทำให้ประชาชนเข้าถึงและเกิดการเรียนรู้จากสื่อสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการสู่ชุมชนจักสานใบกล้วย จะทำให้ชุมชนได้รับความรู้ที่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานได้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์มีการปรับเปลี่ยนจากการผลิตขายอย่างเดียวมาเป็นการผลิตเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการเข้ามาใช้บริการอื่นๆในชุมชน เช่น การท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางให้ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์และบริการอื่นของชุมชนได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ของชุมชนในเชิงพาณิชย์ได้ต่อไป

ดังนั้นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ จึงเกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานใบตองกล้วยจาก รูปแบบเดิมให้มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น สามารถใช้สอยได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นความคุ้มค่าจากประโยชน์ใช้สอยที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ และความงามที่เกิดจากการผสมผสานรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่กับภูมิปัญญาดั้งเดิม ทำให้ผลิตภัณฑ์แสดง ความใหม่ที่สามารถโน้มน้าวความสนใจจากผู้บริโภคที่แตกต่างกันได้ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น สร้างเศรษฐกิจที่ดีในชุมชน และทำให้ชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลงโดยมีการรวมกลุ่มคนที่มีทักษะต่างกันมาร่วมกันพัฒนา ผลิตภัณฑ์มากขึ้นเพื่อสร้างงานจักสานในผลิตภัณฑ์อื่นๆหลายประเภท เช่น ทำเป็นกระเป๋าในรูปแบบต่างๆ ซึ่งแสดงถึงการ ยอมรับและเชื่อมั่นในแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการสานประกอบในผลิตภัณฑ์อื่นๆหลายประเภท และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ สอยได้จริงในชีวิตประจำวัน จะสามารถสร้างความสนใจต่อผู้บริโภคทั่วไปได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรต่อยอดงานวิจัยจากงานภูมิปัญญาด้านอื่นๆเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. ควรนำเทคนิคการสานวัสดุที่แตกต่างกันเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม
3. ควรนำผลการวิจัยไปถ่ายทอดสู่ชุมชนในกลุ่มจักสานอื่น เพื่อให้รู้แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์ที่

หลากหลาย

4. ควรส่งเสริมการตลาดและสร้างภาพลักษณ์ของธุรกิจที่เน้นการบริการ เพื่อสร้างการรับรู้และสะท้อนให้เห็นคุณค่า ของสินค้าชุมชนที่แสดงอัตลักษณ์งานสานของไทย เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมให้ผู้บริโภคเกิดความอยากเข้ามายังสถานที่นั้นๆ และ ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดพื้นที่ให้คำแนะนำผู้ประกอบการเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการผลิต สินค้า

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2559). ทิวทัศน์ธรรม 9 ยุคสมัย. **วารสารอุตสาหกรรมสาร**. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก <https://ejournal.dip.go.th/dip/images/ejournal/fd2eaa1aed740f4b4e32346220a000d.pdf>

จรรยาบรรณ จรรยาธรรม และ ประทับใจ ลึกษา. (2555). **การพัฒนาเส้นใยของต้นจากเพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์**. ปรินญาตักษุภัณฑ์ สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

เจษฎา พัฒรานนท์ (2553). **การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานท้องถิ่นโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม** : กรณีศึกษา กลุ่มจักสานใบกะพ้อ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิวา แก้วเสริม. (2555). **การออกแบบทดลองสร้างผลิตภัณฑ์จากกาบกล้วยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน**. มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์.

ธีรชัย ศุภเมธีกุลวัฒน์. (16 มีนาคม 2560). **ออกแบบร้านอาหาร**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2562, จาก <http://www.smethailandclub.com/knowledges-view.php?id>

บุญฤทธิ์ แก่นพุ่ม. (2559). **แก่นไพลิน**. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2562, จาก www.nanagarden.com/subcat/50/24036

ปานฉัตร์ อินทร์คง. (2560). **การประยุกต์ใช้ผ้าทอจันทน์ร่วมกับงานจักสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเชิงพาณิชย์ จังหวัด นครสวรรค์**. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

ปิยะชาติ อิศรภักดี, (2559). **Branding 4.0**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

วณิชรา ไทยสมบูรณ์. (2557). การศึกษาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น กรณีศึกษากลุ่มวัสดุจากต้นกล้วย ชุมชนบ้านหัวควาย ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิภา จำปาวัลย์. (2552). โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านล้านนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต, งานวิจัย ปีงบประมาณ 2552 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Pamela Schmitt. (2018) **The product development process**, Retrieved April 23, 2018, from <https://www.pinterest.com/pin/213569207309659583/>

L'official, (2018). **lofficielthailand -April18-Woven Bag-12**. Retrieved April 23, 2018, from http://lofficielthailand.com/lofficielthailand-april_18-woven-bag-12/

Matthew Voshell. (2018). **Product Design Playbook**. Retrieved December 3, 2018, from <https://uxdesign.cc/product-design-playbook-103d3a5cf2e3>

Pinterest Thailand. (2022) **Pinteresteablog.com**. Retrieved April 2, 2022, from <https://www.google.com/search>

Quickway Imports Inc. (2018). **Water hyacinth rectangular wicker storage baskets with cutout handles**. Retrieved April 23, 2018, from <https://www.quickwayimports.com/water-hyacinth-rectangular-wicker-storage-baskets-with-cutout-handles/>